

Handläggare
Annica Dominus
Telefon: 0850836237

Till
Äldrenämnden den 19 september

Remiss av Betänkandet " På lika villkor! Delaktighet, jämlikhet och effektivitet i hjälpmedelsförsörjningen SOU 2017:43

Remiss från Kommunstyrelsen Dnr: 110-1138/2017

Förvaltningens förslag till beslut

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Ann-Christine Hansson
Förvaltningschef

Lisbeth Hagman
Avdelningschef

Sammanfattning

Utredningen På lika villkor! Delaktighet, jämlikhet och effektivitet i hjälpmedelsförsörjningen (SOU 2017:43) har remitterats till Stockholms stad. Kommunstyrelsen har begärt äldrenämndens yttrande senast den 22 september 2017.

Utredningens syfte var att lämna förslag för att öka likvärdigheten och minska skillnaderna i fråga om avgifter och regelverk runt hjälpmedelsförsörjningen i landet samt därvid se över frågan om nationell reglering och ett samlat huvudmannaskap. Utredningen är omfattande och förvaltningens synpunkter berör bara delar av förslagen.

Äldreförvaltningen anser att begreppen hjälpmedel och välfärdsteknik behöver ses över. Våra nordiska grannländer har, med vissa variationer, infört att hjälpmedel, e-hälsa och telemedicin ingår i begreppet välfärdsteknologi.

Äldreförvaltningen anser att det måste genomföras en ordentlig utvärdering av det fria valets effekter, då det är viktigt att brukare

kan påverka valet av hjälpmedel. Äldreförvaltningen ser också mycket positivt på det föreslagna tillägget i hälso- och sjukvårdslagen om verksamheternas behov av kompetens i form av arbetsterapeuter och fysioterapeuter.

Bakgrund

Regeringen beslöt den 10 december 2015 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att se över tillgången och användningen av hjälpmedel och lämna förslag i syfte att öka likvärdigheten och minska skillnaderna i fråga om avgifter och regelverk. Samt därvid se över frågan om nationell reglering och ett samlat huvudmannaskap.

Utredningen lämnade sitt slutbetänkande På lika villkor! Delaktighet, jämlikhet och effektivitet i hjälpmedelsförsörjningen (SOU 2017:43) i maj 2017 och Stockholms stad är remissinstans. Kommunstyrelsen har begärt äldrenämndens yttrande över betänkandet senast den 22 september 2017.

Ärendet

Utredningens syfte var att lämna förslag för att öka likvärdigheten och minska skillnaderna i fråga om avgifter och regelverk i landet. Samt därvid se över frågan om nationell reglering och ett samlat huvudmannaskap.

Utredningen skulle bland annat analysera om kompetensen i fråga om hjälpmedel hos förskrivare och andra relevanta yrkesgrupper är adekvat och tillräcklig. Den skulle kartlägga skillnader i förskrivning av hjälpmedel (bland annat mellan könen) och överväga hur teknikbaserade stöd kan komplettera det stöd som i dag ges till äldre och personer med funktionsnedsättning. Även klargöra hur ansvarsfördelningen mellan skolhuvudmän/lärosäten och sjukvårdshuvudmän ser ut, utvärdera och analysera konsekvenserna av systemet med fritt val av hjälpmedel och analysera arbetsuppgifterna för Myndigheten för delaktighet (MFD) samt lämna förslag till eventuella förändringar.

Inledning

Hjälpmedel är produkter som används på individnivå för att kompensera en funktionsnedsättning. Hjälpmedelsområdet har förändrats över tid bland annat på grund av att konsumentprodukter i allt större utsträckning kan användas för att kompensera för en funktionsnedsättning.

Hjälpmedel för vård och behandling liksom hjälpmedel för den dagliga livsföringen förskrivs inom hälso- och sjukvården. De flesta

hjälpmedel som förskrivs via hälso- och sjukvården är medicintekniska produkter.

Får enskilda tillgång till hjälpmedel de har behov av?

Det finns ingen aktör som regelbundet tar fram heltäckande nationell statistisk i frågan om hjälpmedel. Socialstyrelsen har under 2016 gjort en kartläggning och resultatet visar att den enskilda får tillgång till sådana hjälpmedel som de är i behov av, men att vad som kan förskrivas varierar över landet, i likhet med vilka avgifter den enskilda måste betala.

Hur åstadkommer man en ökad likvärdighet?

Utredningen konstaterar att öka likvärdigheten över landet kommer i naturlig konflikt med det kommunala självstyret. Utredningen har sett att det finns tydliga fördelar med att ha kvar kopplingen till hälso- och sjukvården på grund av dess medicinska kompetens och rehabilitering.

Beslut inom hälso- och sjukvården kan inte överklagas.

Att införa en rätt till överklagande i fråga om hjälpmedel skulle innebära ett avsteg från denna princip och utredningen kan inte heller se att domstolsprövning vore ändamålsenligt eller ekonomiskt försvarbart när det inte framkommit egentliga brister i hjälpmedelsförsörjningen. Till saken hör att den statliga styrningen på hjälpmedelsområdet varit i det närmaste obefintlig. Det är högst sannolikt att en ökad nationell styrning och tillsyn skulle öka likvärdigheten över landet.

Hjälpmedel definieras i hälso- och sjukvårdslagen

Utredningen föreslår att det i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) ska införas en definition av begreppet hjälpmedel, som förtydligar sjukvårdshuvudmännens skyldighet att erbjuda hjälpmedel.

”Med hjälpmedel avses dels hjälpmedel för vård och behandling, dels hjälpmedel för den dagliga livsföringen, vilka fordras för att den enskilde själv eller med hjälp av någon annan ska kunna

- 1. tillgodose personliga behov såsom att klä sig, äta, sköta sin hygien,*
- 2. förflytta sig,*
- 3. kommunicera med omvärlden,*
- 4. fungera i hemmet och i närmiljön,*
- 5. orientera sig,*
- 6. sköta vardagslivets rutiner i hemmet,*
- 7. gå i skolan, samt*
- 8. delta i sysselsättning och vardagliga fritidssysselsättningar som utförs i hemmet och närmiljön.*

Utanför begreppet hjälpmedel för den dagliga livsföringen faller arbetstekniska hjälpmedel, hjälpmedel som kan behövas för att genomgå yrkesinriktad rehabilitering, särskilda pedagogiska hjälpmedel inom skola, förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet samt förbrukningsartiklar.”

Hjälpmedelsavgifter regleras i hälso-och sjukvårdslagen

Utredningen gör bedömningen att olikheterna när det gäller avgifterna i landet är så stor att det behövs en lagreglering för att komma till rätta med de regionala skillnaderna.

Enligt förslaget får skäliga avgifter tas ut för hjälpmedel och besök i samband med behovsbedömningen. Avgifter får inte tas ut av dem som tillhör personkrets 1§ LSS eller de som är under 18 år eller över 85 år. Besöksavgiften ska inräknas i högkostnadsskyddet.

Fritt val av hjälpmedel och ny teknik

Utredningen har gjort en bedömning att modellen med fritt val av hjälpmedel som införts i vissa landsting inte bör ges vidare spridning.

Samordning mellan huvudmän och samordning mot andra stöd

Utredningen ser att det finns ett stort behov av samordning när det gäller utskrivning från slutenvården och där hjälpmedelsbehovet speciellt måste beaktas. Utredningen anser också att det finns möjlighet att använda hjälpmedel och välfärdsteknik i större utsträckning än idag men att individen själv måste kunna bestämma vilken teknik som ska användas.

Kompetensbehovet i kommunerna

Utredningen föreslår att för att öka arbetsterapeuter och fysioterapeuternas ansvar för en säker och ändamålsenlig rehabilitering föreslås en ny bestämmelse i hälso- och sjukvårdslagen:

”Kommunen ska vid planeringen av sin hälso- och sjukvård och äldreomsorg särskilt beakta verksamheternas behov av kompetens i form av arbetsterapeuter och fysioterapeuter. På verksamhetsområden som i huvudsak omfattar rehabilitering bör finnas en medicinskt ansvarig arbetsterapeut eller fysioterapeut.”

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreförvaltningen. Kommunstyrelsens pensionärsråd och socialnämndens, äldrenämndens och överförmyndarnämndens gemensamma råd för funktionshindersfrågor har tagit del av tjänsteutlåtandet den 12 respektive 14 september 2017. De fackliga organisationerna har tagit del av

tjänsteutlåtandet i förvaltningsgruppen den 13 september 2017. den 14 september 2017.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Utredningen är omfattande och förvaltningens synpunkter berör bara delar av förslagen.

Ny teknik

Utredningen pekar på att det inte finns någon tydlig gräns mellan hjälpmedel och välfärdsteknik.

Våra nordiska grannländer har med vissa variationer infört att hjälpmedel, e-hälsa och telemedicin ska ingå i begreppet välfärdsteknologi. Äldreförvaltningen anser att, med den snabba teknikutvecklingen som idag sker måste begreppen ses över även i Sverige.

Hjälpmedel förskrivs enligt hälso-och sjukvårdslagen och är klassade som medicintekniska produkter. Definition av medicintekniska produkter bygger på innehållet i flera EU-direktiv. För hjälpmedel som är medicinsktekniska produkter säkerställer tillverkaren att produkten är säker genom denna CE- märkning. Om sjukvårdshuvudmännen köper in välfärdsteknologi så ansvarar de själva för att genomföra riskanalysen eftersom många av dessa produkter i dagsläget inte omfattas av begreppet medicinteknisk produkt. Förvaltningen anser att ett gemensamt begrepp med obligatorisk CE märkning skulle öka användandet av dessa produkter och säkerställa kvalitén.

Fritt val av hjälpmedel

Enligt utredningens mening ligger det nära till hands att anta att volymerna skulle öka om informationen om fritt val intensifierades. Utredningen anser det fria valet inte bör få spridning. Förvaltningen anser att det först måste genomföras en ordentlig utvärdering av det fria valets effekter, och då med inriktning på Stockholms läns landsting vars patienter står för 70% av alla fria val.

Kompetensbehovet i kommunerna

Äldreförvaltningen är mycket positiv till det föreslagna tillägget i hälso-och sjukvårdslagen om verksamheternas behov av kompetens i form av arbetsterapeuter och fysioterapeuter. Äldreförvaltningen har sett att denna personalkategori succesivt har minskat i antal genom åren och delar uppfattningen att de är en viktig kompetens som ansvarar för säker och ändamålsenlig rehabilitering och bra hjälpmedel. Stockholms stad har sedan länge sett behovet av att ha

en medicinsk ansvarig för rehabilitering (MAR) och det finns i dagsläget två MAR i staden.

Jämställdhetsanalys

Detta tjänsteutlåtande har bedömts inte ha någon påverkan på förhållandet mellan könen eller jämställdhet.

Bilagor

1. SOU 2017:43 På lika villkor! Delaktighet, jämlikhet och effektivitet i hjälpmedelsförsörjningen.